

АЛДАРЛЫГ ЧЫЛДЫҢ КАЙГАМЧЫКТЫГ КӨРГҮЗҮГЛЕРИ

1957 чылда ССРЭ-нің улус ажил-агыйын хөгжүдеринин күрүне планынын күүселдезинин түнелдеринин дугайында

(Төп статистика эргелелинин дынады - биле)

Дарганалга-топтама машиналары	24 муң кезек
Автомобильдер	495,5 муң кезек
Тракторлар	204 муң кезек
Андайнар, селжалар, культиваторлар, ситен кезер машиналар, яны-бүрү комбайнар, тараа арыткылар машиналар — шүптүзү	885,5 муң кезек
Магистрал тепловозтары	400 кезек
Трактор электовозтары	270 кезек
Трейбустар	451 кезек
Удвен ээрер машиналар	1880 кезек
Удвен-саалыман кылган пестер	5,6 млрд. метр
Дүктен, ледан кылган болгаш торгу пестер	1512 млн. метр

Хөм идиктер	315 млн. эш
Бүтү хевирлерин шактары	23,5 млн. кезек
Фотоаппараттар	1322 муң кезек
Радиоприемниктер	3,6 млн. кезек
Телевизорлар	700 муң кезек
Лаараньр машиналар	2,3 млн. кезек
Пшанно болгаш роллылар	55,3 муң кезек
Эт (колхозтарын бүдүргөзөлдөн болгаш чоннуң хуузуна бүдүргөзөлдөн аңгы)	3,1 млн. тонна
Хөмг чыгар	4491 муң тонна

Улетпур продукциянын бүдүрүп үндүренин планынын дык чедишиинин күүселде-биле бергештир 1957 чылда чамдык адырларга улуг чепестер турган. Прокаттын чамдык хевирлеринин планы күүсеттинген, шөй болгаш кан экилдиренин талазы-биле, машиналарын болгаш дерилгелерин чамдык хевирлерин, сонга шилде, туубуну, чымып эитээр чамдык бетон конструкцияларын, консерваларын бүдүрүп үндүрер талазы-биле даалгалар (продукциянын ол бүтү хевирлерин бүдүрүп үндүрери 1956 чылда деңзэрге өскен-даа болза) чедир күүсеттинген.

1957 чылда уллетпур продукциянын бот-үнезин чингидиринин планын (баштайгы сан медал-биле алырга) уллетпур ниитизи-биле Кыргыз ССР-ден өске бугу ажилдешимен республикалар күүсеттинген. Барааның продукциянын бот-үнезин чингеткени-биле пландан ажыр кэмалга 4 миллиард рубль болган.

Иччала-даа кара металлургия, хөмүр даш уллетпур, тууду материалдарын уллетпур болгаш чыгар уллетпур продукциянын бот-үнезин чингидиринин талазы-биле даалгаларын күүсеттинген. Чүвени урей кызырында болгаш бүдүргөччү эвес чарыкталардан когаралдар уллетпурде аждаа улуг бооп арттышкан.

ССРЭ-нің Эртемнер академиязының Сибирь салбыры тургустунган. Оон составында Эртемнер академиязының Барыш-Сибирь, Чөөн-Сибирь, Якут, Ыраккы Чөөн чүк филиалдарын, Сахалиннин комплексинин эртем-шинчиле институтун болгаш Красноярскнин физика институтун кириген. Сибирь салбырынга Новосибирск хоорайнын чыныга эртем хоорайын туудар. Академия хоорайнын тудушкуну эгелзэи.

Чурукта: ССРЭ-нің Эртемнер академиязынын оралачы президентин, Сибирь салбырынын доргазы академик М. А. Лаврентьевич (солгай талазында мурдуна) эртем хоорайнын тудушкунуну чоруп турары-биле таныжыл турары.

УЛЕТПУР БУДУРГӨЗӨЛГӨЗИНИҢ техниктиг деңгелин бедидер талазы-биле улуг чедишиинер эрткен чылын чедип алдыган.

Совет Эвилели эрнең кылымал эдеринчлерин Делегейде эн-не баштай салып үндүргөн. Диптер аразына салгы баллистиктиг күчүлү совет ракетка делегейде эн баштай тургустунган. Делегейде эн-не күчүлү синхрофазотрон — атом кезектеринин дүргөдөкчизи кылдырган, реактивтиг болгаш жүрбүртүлүгү, дүргөндөн артык дүргөн пассажир самолеттарын кылып үндүрери шингээдин алдыган, атомнуг чаа уллетростанцияны тудуп турар.

Машина тудушкунуну бүдүргөзөлгө, эртем-шинчиле институттары болгаш тыявчиле-конструкторжу организдалар машиналарын, механисмерин, аппараттарын болгаш өске-даа дерилгелерин 1500 ажыг чаа чугула хевирлерин чогааткан болгаш белеткэн. Машиналарын, дерилгелерин, херекселдерин болгаш материалдарын 350 ажыг аңгы-аңгы аттарлыг чаа хевирлерин хөйү-биле кылып үндүрери шингээтинип алдыган.

Чогадыкчылар болгаш рационализаторжулар ийн миллион ажыг саналдарын кириген. Бүдүн чартык миллион чыгымы чогадылгалар, техниктиг сайзырангайжыдылгалар болгаш рационализасчы саналдар шингээтинип ажыгалтынган. Оон ачмыз-биле хөргөңилер камналгазы эрткен чылын 7 миллиард рубль болган.

Черингов область Десне хоорай чыл бүрүде чаагайжып турар. Ында уллетпурин, албан черлерини бажынарнын тудушкуну аңгыда хөй квартиралыг чуртталга бажынары туттунган. Чурукта: Хоорайнын төп кудумчузуна чаа чуртталга бажынары.

БӨДӨЭ АЖЫЛ-АГЫЙНЫҢ дүргөн бүдүрүшкүнүнү талазы-биле партиянын болгаш чазактын айыткан хөгжөлдөр боттандылары үргүлчүлөп турган. Чурттуң чамдык районнарыга агаар бойдустан байдалы таарымча чок болган-даа болза, тараа культураларынын ниити чымдалзы (саалал алганы) 1953 чылга деңзэрге, 26 хуу көвүдөжөн, оон иштинде кызыл-тастымы — 40 хуу болгаш кукуруза таразын—барык ийн катан көвүдөжөн.

Львов область Винниковский районунуң Сталин аттыг колхозунуң малчынары улуг чедишиинери чыл бүрүде чедип ап турар. Чылда инек бүрүздөн сүт саалдазын 3000 килограмм чедирип турар. Фермала инек саар залды туткан. Чурукта: инек бүрүздөн 4120 килограмм сүт сагган А. М. Лучанина (солгай талазында) болуңуң дуржулганын кожжалында колхозтун саанымы М. Я. Кашка чурталап берип турары.

Ажыл-агыйларнын бүгү категорияларында продуктулуг малдын санынын сөөлгү дерт чылдарда өскени: мыйыстыг бода мал 10,9 миллион баш, хаваннар—11 миллион баш, хөй—20,3 миллион баш немежил өскөн. Сөөлгү чылда чурт-та продуктулуг малдын баш санынын немежил көвүдөзини: мыйыстыг бода мал — 5,3 миллион баш, хаваннар — 3,5 миллион баш болгаш хөй — 12 миллион баш болган.

Оон-биле кады малдын продуктулугу беден. 1957 чылда эт бүдүргөзөгөн, ылангы алаан алың бүдүрери көвүдөжөн. Бо талазы-биле ылангы Украина, Молдавия болгаш Литва эрткен чылын эн аңгы чедишиинерин чедип алган.

1955 чылда СЭП ТК-нын январь Пленуму мындыг сорулганы салган: 1960 чылда колхозтарга ортумаа-биле инек бүрүздөн сүт саалдазын 1700 килограммга чедир көвүдөжөр.

Эрткен үш чылдарын дургузунда бир инектен сүт саалдазы колхозтарда ортумаа-биле 786 килограммга беден болгаш эрткен чылын 1858 килограмм болган. Ынчангаш СЭП ТК-нын Пленумунуң доктааткан даалгазы хуусаа бетинде—алды чылдын орнунга үш чылда күүсеттинген. Ам бистин чуртувуста сүт бүдүргөзгөзи АКШ-та сүт бүдүргөзгөзине алырга 95 хуу хире болган, а саржаг бүдүргөзгөзи АКШ-таазында элзэн көвүдөй берген.

Эрткен чылын сүт, эт, дүк, карагул болгаш өске-даа продуктулар белеткелеринин болгаш салып алырынын күрүне планы хуусаа бетинде улуу-биле ажыр күүсеттинген.

Дагестан АССР-нің машина-трактор станциялары илдээ ажил-агыйның техниканы үзүктөп чок ап турар. Манас МТС-тин механозаторлары эрткен чылын 60 чаа комбайнары, 30 селжаларын болгаш өске-даа хөй-хөй машиналарын алган. Чурукта: Манас МТС-тин девискээринде чаа комбайнар.

1957 чылда көдө ажил-агыйнын материал-техниктиг базанын улам ылай бажылгаары үргүлчүлөп турган. Чыл дургузунда көдө ажил-агый 257 муң тракторларын (15 эт күшүгү-биле), 126 муң чүк машиналарын, 131 муң тараа комбайнарын болгаш өске-даа хөй санныг эн-не аны-бүрү техниканын алган.

ТУДУТНУ эргелеп башкараарын өде тургускан чорук чуртка капитал тудушкунунуң терзөөн улам ылай өлжөлдөр хандырган.

Күрүне уллетпуриниң 800 чыгымы чаа улуг бүдүргөзөлгөри ажыгалга кирген.

Хөмүр даштын 95 улуг шахталарын болгаш разрезтерин, оон иштинде шахта тудушкунуңче эки-түрүзү-биле чоруткан комсомолчуларын күчү-биле кылган 37 шахталарын туткан болгаш ажыгалга кириген.

Чыл дургузунда бүдүргө адырларында ажилчынарын болгаш тускай эртемнигериниң ниити санынга чыл дургу-

Волын область Говосий районунуң Сталин аттыг колхозунда колхозчуларга чуртталга бажынарын тудушкуну калбартып. Ында хөй-хөй колхозчулар чаа бажынары тудуп алган. Чурукта: колхозчу В. Н. Бозарчуктун беш өрзалдерлиг чаа бажыны.

зунда 1 миллион 700 муң кижи немешкен. Министерство-ларнын, ведомстволарнын болгаш өске-даа эргелеп организацияларнын аппараттарынын ажилчыларынын санындан чаа организацияланган улус ажил-агый чөвүлөткөри аппараты-биле нады алырга-даа чыл дургузунда 56 муң кижи кызырылган.

1957 чылда мурнуна чылдардаазы-биле бир дөмей аждаа чок чорук чуртка турбаан.

Бүгү-ажыл курлавырларын өөрчөлдөткөчүлөп эрткен чылын мергежилдег 686 муң анык ажилчынар доозуп үнгөн. Чаңгыстап-бригададан өреникчилеринин артазы-биле болгаш курстар даччыштыр өөрчөлдө-биле 7 миллион 800 муң ажилчынар болгаш албан-халакчылар мергежилдеп бедиткен болгаш чаа тускай эртемнигерин чедип алган.

Улетпурде болгаш тудушкунда күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгү бедидеринин планы 1957 чылда ажыр күүсеттинген. Ажилчынарын күш-ажылынын бүдүрүкчүлүгү уллетпурде 6,5 хуу болгаш тудушкунда 10 хуу өскөн.

Кыргыз ССР-нің Иссык-Куль облазынын Прижевальский районунуң Сталин аттыг колхозунуң девискээринде Аку хемде инек сүт үнер чер бар. Ам мында колхозчу курорту тургускан. Чурукта: Сталин аттыг колхозтун курортунын бажыны.

ССРЭ-НИҢ НАЦИОНАЛ ОРУУЛАЗЫ деңгештер эртер-биле алырга 1956 чылда турганыга деңзэрге 19,7 чылда 6 хуу көвүдөжөн.

Чон чыл дургузунда 201 миллиард рубль ажыг төлөвирлерин болгаш чингелделерин алган, ол дээрге 1956 чылдан 33 миллиард рубль ийикпе, азы 19 хуу хөй болуп турары ол.

Бүгүне болгаш кооператив садындан чоннуң бараан салдып алыры дыка өскөн.

СОЦИАЛИСТИК БУЛДУРАНЫҢ бүтү адырарында улам ылай чедишиинер чедип алдыган. ССРЭ-де өөренип турарларын ниити саны 1957 чылда 50 миллион ажыг кижи болган. Ол үениң дургузуна 1700 чаа ортумаа школар ажыттынган. 1957 чылда 1 миллион 500 муң кижи ортумаа школары дооскан болгаш бышкан билгитиң аттестадан алган. Дөди болгаш ортумаа тускай өөрчөлдө черасри 770 муң ажыг анык тускай өртемнигерин өөрчөдүп үндүргөн.

Эрткен чылын элзэн каш чаа дөди өөрчөлдө черлери—Башкар, Кабардин-Валгар, Дагестан болгаш Морда автономнуг республикалары университеттер ажыттынган. Кино улам ылай хөгжөөн.

Москваың Цветной бульварында «Тайбы» деп панорамалыг кинотеатрын тудушкуну дооступ турар. Оон көрүкчүлөр залыга 1360 кижи көрөр болгаш кино көргүзөр экранынын узуну 30 метр, бедни 12 метр. Ол экран ыйлыгы эпиток. Чурукта: «Тайбы» деп панорамалыг кинотеатрын бажынынын ниити хевир.

Эрткен чылын парлап үндүргөн номаарын тиражы 1,1 миллиард экземпляр болган. Солунарын, журналдарын болгаш өске-даа доктаамал үнер парлаганын тиражы көвүдөжөн.

Чонга медицина дузалачымы 1957 чылда улам ылай өлжөп хөгжүрүп үргүлчүлөп турган.

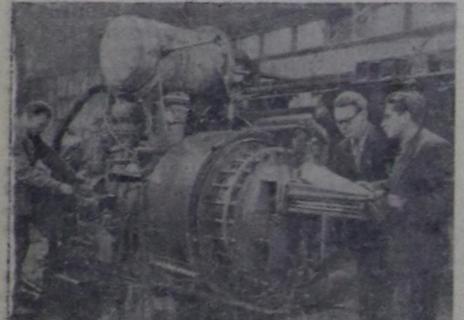
Эрткен чылдын чайнында 6 миллион бичил уруулар болгаш аждаа уруулар шөбөр лагерлеринде, уруулар санаторийлеринде, экскурсия-турисча бааларга дыштанган азы чайты үедэ чайлап черлерге турганнар.

ЧУРТТАЛГА БАЖЫНАРЫНЫҢ тудушкуну калбас ажилчы массаларын илешпейлөп киргелгези-биле дык чедишиинер калбарган. 1957 чылда 47 миллион дөрбөчүн метр шилдүг чуртталга бажынарын ажыгалга кирер дугайында партиянын болгаш чазактын даалгазы ажыр күүсеттинген. Оон аңгыда эрткен чылын колхозчулар болгаш өдө интеллигенция 770 муң чуртталга бажынарын тудуп алганнар.

1957 чылда ССРЭ-нің даштын садынын саарылгазы 13 хуу өскөн.

1957 чылда ССРЭ-нің улус ажил-агыйын хөгжүдеринин күрүне планын күүсеткенинин түнелдери болза ССРЭ-нің социалисттик экономиязынын чайталым чок өстүлдөшин херечилерин турар болгаш СЭП-нин XX сьезинини шийтчилерин совет улус боттандырышкан, бистин чуртувуста коммунист тургузушкунуңда чаа-чаа чедишиинерин чедип алган.

Бо арында СЭТА-ның фотокорреспондент дамчыштыр алдыган Р. Азриель, В. Кунов, В. Лошинский, Д. Муларкин, Н. Рахманов, А. Рашкин, Н. Грановский, Г. Сажнев, Н. Романюк оларын фотолары алган.

Украин ССР-нің Ворошиловградта Октябрь революцияны аттыг заводунуң коллективни «ТЭ-3» деп күчүлү магистрал тепловозтарын кылып үндүрери шингээдин алган. Бүдүргөзгөни конструкторлары ам оон-даа күчүлү локомотивтерин кылып дөди ажылдап турар. Чурукта: заводтун конструкторларынын чаа машина-нын ажилдаарын хынап турары.

1957 чылда күрүне уллетпуриниң продукция бүдүргөзгөзи мынчалар өскөн (1956 чылдынга деңзэрге хуу-биле).

Бара металлургия	107
Өңүг металлургия	110
Хөмүр даш уллетпур	106
Нефть тывыжынын уллетпур	118
Нефть болбашрадыр уллетпур	117
Элекстростанциялар	111
Машина тудушкуну болгаш металл кылыглар уллетпур	114
Химия болгаш резин уллетпур	111
Тууду материалдарын уллетпур	123
Ыш, сазым уллетпур болгаш ыш кылыглар уллетпур	109
Чик уллетпур	106
Аш-чем уллетпур	110
Оон иштинде:	
Эт уллетпур	118
Саржаг, быштак уллетпур болгаш өске-даа сүт продуктуларын бүдүргөзгөзи	117

Туркмен ССР-де алдыгы беш чыл планын Этуатар паротурбина электростанциянын тудушкуну чоруп турар. Бус дамчылгазы кылып, дузалат станцияны тудуп турар болгаш бетон заводуну тудуу доозулган. Бо чылын электростанцияны бирги элзээ ажылдап адыр. Чурукта: тудушкунуң кол инженер С. Я. Штыков (он талазында) инженер В. В. Смирнов, бригадир И. С. Лавенко (солгай талазында) тудуу шөлүдө.

Аар уллетпуриниң продукциянын хөй-хөй чутуга хевирлериниң тывыжынын болгаш бүдүргөзгөниң талазы-биле чыл планы, оон иштинде хөмүр даш, нефть, сланцы, торф, чөс-халда болгаш өске-даа өңүг металл тывыжынын, хоораз, кокс, нефть продуктулар, санигитиктиг каучук, удор резинелер, химия дерилгелери, электри хөдөлдирчиклери, дарганалга-топтама машиналары, чүк болгаш чик автомобильдер, тракторлар, яны-бүрү көдө ажил-агый машиналары, а оз ышкан цемент, асбест, шифер, шугтай, дөдө-дөдө, картон бүдүрүп үндүренин болгаш продукциянын өске-даа хевирлеринин бүдүргөзгөнинин талазы-биле чыл планы ажыр күүсеттинген.

Калбас хөгжөлдөдүн хөй-хөй бараанын: пөс-тазы, кылымал доокно, хөм идиктер, трикотаж, сазым, шактар, фотоаппараттар, пшанно, бажы херекселдери, эт, калбаса кылыглары, саржаг болгаш өске-даа продуктулар пландан дашваар хөйү-биле бүдүрүп үндүртүнгөн.

1957 чылда бистин чуртувуска кылып үндүрер чүтүлгө:	
Шөй	37,0 млн. тонна
Кан	51,0 млн. тонна
Прокат	40,2 млн. тонна
Кан хооразлар	4,2 млн. тонна
Демір рудазы	84,2 млн. тонна
Кокс	48,6 млн. тонна
Хөмүр даш	463 млн. тонна
Нефть	98,3 млн. тонна
Газ	20,2 млрд. кубометр
Электрэнергия	209,5 млрд. киловатт
Демір кестирер станоктар	130 муң кезек

Агитаторларның семинарлары болгаш чөвүлөл хуралдары

Танды районун Балгазын көдө Советтик диктаторунда: Кызыл-Артык, Владимирова, Мараченко болгаш Балгазында 4 агитпункттарның эргелекчилеринге шыраак кийилерин шилеп баштаган. Ол агитпункттарга агитаторларның стургалдыг чөвүлөл хуралдарын эрттиргилеэн.

Агитпункттарны дөзүп, шакааттар-биде дерип шимеен болгаш чогуур саныг оюунарын, журналдарын болгаш номнарын мыа деген салган. Агитаторлар СССР-ниң Дээди Советиниң IX сессиязын, СЭКП ТБ-ниң декабрь Пленумунун материалдарын сонгучуларга тааныштырган.

Балгазын Култура бажынынга сонгучулар үстүндө чогуур ажылдын планын чогаалып алган болгаш сонгучуларга өргүзөр көңүлдерин, кыска шилерин белеткеп атылган.

М. ДОРЖУ-СУМБА.

СЭКП Сүт-Хал райому районда 12 агитпункттарны тургускан болгаш оларның эргелекчилериниң база партия организацияларынның секретарларының семинарын эрттирген. Тус-тус агитаторлар СССР-ниң Дээди Советинге сонгудаларын үстүндө чогуур полат-массалыг ажылдын планын кылып алган.

Агитпункттарны дерип, шимеен дооскан, солунарын, журналдарын, сонгудаларга хамаарып литература, СЭКП ТБ-ниң декабрь Пленумунун шийтирилсин, СССР-ниң Дээди Советиниң тоску сессиязын материалдарын агитпункттарда деген алган.

Х. БОРБАЙ-ООЛ.

Өвүр районун «Торгалыг» колхозта партия эге организациязы СССР-ниң Дээди Советинге сонгудалар талазы-биле холбаштыр агитас-массалыг ажылдын сонгудаларын дугайында агитаторлар-дан семинарын эрттирген. Аңаа шунуң 24 агитаторлар барышкен.

Ам бо үдө бүгү делегей байдалын дугайында, СЭКП ТБ-ниң декабрь Пленумунун болгаш СССР-ниң Дээди Советиниң тоску сессиязын материалдарын дугайында шилеткелерин семинарныг кыркыкчылар дыйнаан.

Агитаторлар ам фермаларда, тудугуларда, ыраккы одаларда малчылар орту-вунда Совет социалисттик демократия дугайында, амгы үстүг байдалын дугайында эр, хөдөөнүг колхозчуларга, МТС-териниң болгаш совхозтарынн агитпункттарында, партия, профсоюз болгаш комсомол организацияларында, совет болгаш ажал-агыйл организацияларга, кезде ажыл-агыйныг тускай эртемчилерге болгаш бүгү ажылдакчыларынга Совет Эволюцион Коммунисттик партиязын болгаш ССР Эволюцион Министрлер Чөвүлелиниг кыйгырымын дугайында шилеткелерин, беседаларны чорудуп турар.

А. БАДЫРГЫ.

Танды районун «Совет Россия» көдө ажыл-агый артелинде агитпунктуну (эргелекчи К. Акулова) эки дерип шимеэн. Ажылдын планын көскү черде азып каап Бистин Төрөөн чургуулуң чедикшилериниң дугайыг чугаалап берип, күш-ажылга чаа-чаа чедикшилерге колхозчуларын кыйгырып турар дозуг, шакааттарын агитпунктунда аскан.

Агитпунктунда лекцияларын чорутуң, беседаларны чорудуп турар, чаа солунарын, журналдарын сонгучулар көп номчуп туралар. Дежурный агитаторлар сонгучуларын бүгү-ле айтырыгларын харылап берип туралар.

Партия организациязынн агитколлективни 27 агитаторлардан тургустунган. Олар болза колхоз бүдүрүгезиниң мурнакчылары, кезеңинг интеллигенциязы болур. Агитаторларның чөвүлөл хуралдарын, семинарларын январьда 2 удаа эрттирген.

С. ТАНЗЫН-ООЛ.

СЭКП Тес-Хем райому чоокта чаа партия эге организацияларынның секретарларынын, оракачкы секретарларынын семинарын эрттирген.

Бүгү делегей байдалын база СССР-ниң Дээди Советинге сонгудаларын үстүндө агитас-массалыг ажылдын сонгудаларын, 1957 ажыл-агый чымынга районунг түнелдериниң болгаш 1958 чылда сонгудаларын дугайында, ол ышкап партияныг шийтип ажылдын талазы-биле азын дөй лекцияларын болгаш шилеткелерин семинарныг кыркыкчылар дыйнаан.

Семинарда партия организацияларынның секретарлары партияга ажылдын талазы-биле буттарынын дуржугазын солуккан.

С. БАДЫРАА.

Тес-Хем районун «Ал-Эрик» колхозунда партия эге организациязынн чагында агитаторларын чөвүлөл хуралы болган. Аңаа агитас-массалыг ажылдын чоруп турар байдалы болгаш СССР-ниң Дээди Советинге сонгудалар белеткелерин үстүндө агитаторларын сонгудаларын дугайында айтырымы чугааланган.

Улус судтарыга болуп эрткен сонгудаларын үстүндө сонгучулар ортувунда агитас-массалыг калбартырынга азын дөй агитаторларынн идеялыг ажылдын хурал демегезин.

СССР-ниң Дээди Советинге ам болур сонгудаларга белеткелер-биле холбаштыр агитас-массалыг ажылдыг калбартыр, сонгудалар хүнүгө күш-ажылчы чаа-чаа чедикшилер-биле ужурамыр дөң колхозчуларын мобилизациялап талазы-биле агитаторларын мурунда уаг сонгудалар саздынын турар.

С. НУРСАТ.

Хана солунунн ажылын бедик денелче

Эрлин районун «Коммунистиче орук» колхозунда партия организациязынн болгаш колхоз баштаар чериниң органы «Мурнакчы» деп хана солун (редактору эш Бава) колхозтунг ажыл-агыйчы сонгудаларын дыка четпес чырдып турар.

Бодунун артынарында үнүп турар материалдарын шынары чавыс, сөс домаяк чевен болгаш-биле номчучуларын сонгудаларына хаара тудуп шыдап берген.

Оң сөзүгү номеринде «Мал кыштагы» дыйшыкын уаг дүженишкенин илестире турар деп агаалг чүдү үгөн. Ук чүдө областкы колхозтарын мал кыштагы дыйшыкынн ишти байлыг көргүстүгүн, а «Коммунистиче орук» колхозтунг малынын амгы үсө түрүп турар байдалын дугайы илестиреэн болуп турар.

Болжотта чеди чыл школазынн директору эш Молявотун «Бистин чедикши-

верисис болгаш четпестерин» деп агаалг чүдү солунда бижиттиген. Адалелдерин кылар урууларын эки кижизилдеп турарыг деп чүдөөн ол чүдө көргүстүгүн.

Партия организациязы (секретары эш Сенди) хана солунунг ажылын дыка көп-көк уагтуруп турар. Редакциянын агитпункт дугайында партия хуралынг чедикши-даа катан чугаалажып берген. Солунунг артынарыга үнүп турар шүгүчүлел материалдар талазы-биле чогуур демегелер албай турар.

«Мурнакчы» деп хана солунда айттынган четпестерин чылдык, колхоз бүдүрүгезинге оң организацияг болгаш кижизилдик ролон чаа сонгудаларын денелениге чедир бедидера чугула.

Н. САЛЫЙ.

Нолгучулардын Биске Бижээни

ЧӨВН-ХЕМЧИН. «Коммунистиче орук» колхозта почтаны Манчин-оола почта тардылганын өй-шазанда чорудуп, ыраак нодандарда малчынарнын солун, сетүүлдерин чедикши берип турар. Манчин-оол почта чедирип чоруп чораш, чаа солун чүдүлдерин малчынарга тайылбырлап чорур.

И. КУУЛАР.

БАРЫЫН-ХЕМЧИН. «Большевик» колхозта партия эге организациязынн коммунисттер малды кыштаган менди ажыра, малдың чаа төдүн менди алыр сорул а-биле дөрт кыштагыга мал төлү тургузар чаа 4 мажааны тутканын. Ол ажылга Ойдуу Комбу, Ендан-Самбу олар эң-не идеялыг киришкенер.

О. ВЕНТЕН-ООЛ.

БАЙ-ТАЙГА. Сталин аттыг колхозтун дуржугалыг чазанычызы Нуунаан сонга, хаалгалар болгаш еске-даа нарын кымылдары чазал турар. Хоочун чазанычы колхозчу

экиликтерни чазанылгача өөредип каан. Оң өөредип каан чазанычыларынн Кызыл-оол нормазын хүн-бүрү 170—200 хуу чедир күөсөйп турар болгаш кылган ажылынн шынары дыка эки.

Х. ЧИМИТ.

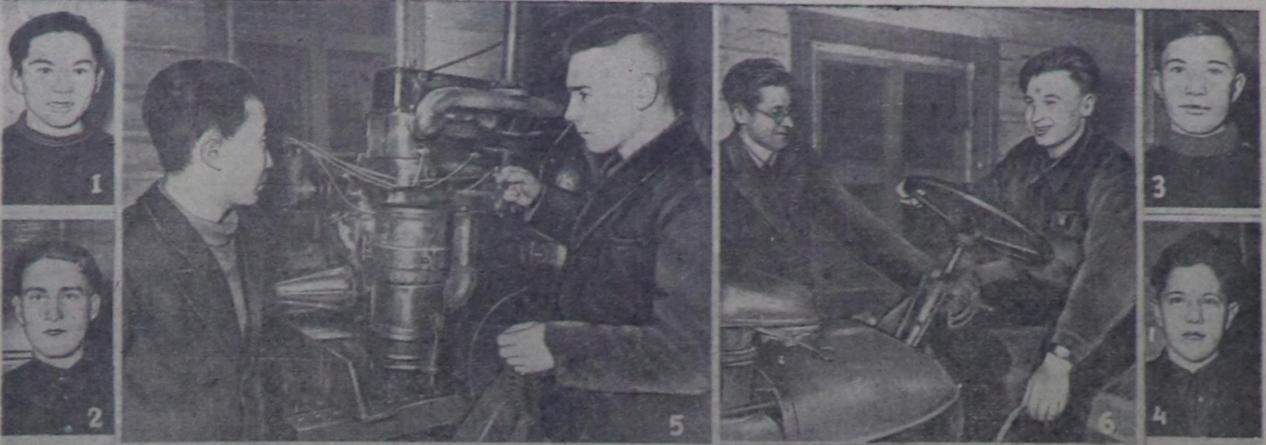
УЛУГ-ХЕМ «СЭКП XX сьездин». колхозтун баштаар чери нэзылап кыраан 46 колхозчуларга доктаамал дузалалчы берип турарын шийтирилген. Уаг нэзылыг колхозчулар Бичелдей, Ажы-оол, Минчат-Хуурак, Сиюк, Суванчоп Чалбаа, Саглы болгаш еске-даа кырганыраа азы-чем продуктуларын ай санында берип турар.

В. ДОРЖУ.

«Күш-ажылдын хостуу» көдөз ажыл-агый артелиниң нэзылаан 16 колхозчулары дузалалчыны ап туралар. Бо чылдын эгезинде 16 кижиге 640 кг далганын үндүрүп берген.

И. КУДЕР-ООЛ.

Механизаторларның чаа отряды

Көдөз ажыл-агыйны механизастар талазы-биле Кизилтин № 10 училищениге механикаторларныг ээ-чегил дозуп үнүшкүгү болган. Бижыг билгинг механизаторлар болуп, олар училищени дозуп үнгенер.

Коммунисттик партия, Совет чазак продуктуларынн элекшилин тургузарынче, ажылчы чоннарын чаа-гай байдалын улам мыа бедидеринче совет улусу алпар чыгар. Чонунг кижиге бүрүгүгө олаштыр эв, сүт болгаш саржаг бүдүр талазы-биле Катмышкан Штаттарын чокку үдө чедер соруга салдыган. Ол сонгуданы буттангыларыга механизатор кадрларын ролу уаг.

Школамын чаз дооскан аныг тускай эртемчилер калбак билгинг тракторист-машинист деп атты, а ол ышкап үшкү разрядтыг слесари деп атты алганар. Олар болза, көдөз черлерге тракторга, комбайнга, картофель олуртур болгаш көдөз ажыл-агыйныг еске-даа машиналарынга ажылдарынга эргелек чугула билгилерин алганар, а херек аларганда оларны

кижи бүрүзү слесарь болуп база шыдар. Чыл өөредилгенин программасын, агротехника, слесарь кере-көз, хөй күш үнер ажылдарын механизастары, тракторну, комбайнны база еске-даа чүдүлери өөренери кирген. Өөредилгени 138 кижиге чедикшиниг дооскан.

Көдөз ажыл-агый техникамын өөренериниң хөдөөгө тергини эки чедикшинери дөң 8 өөренкичтерини Күш-ажылчы кураавырларын кол артелини Хундууг бижиктер-биле шапнаан.

Шылгалдар дозуган, кезең өөренкичтер шыгалда комсомалынн түнелдерин манап, сага чыгы бергенер. Кижиге бүрүзү шыгалдарынн түнелдерин билип алырын күөп турган. Аныктар мана-вынаан, баштаканыч турганар. Училищениң чы-дын чедикшиниг доосканы-биле өөренкичтерге ол байыр чедирип, колхозчу ховуларга чедикшиниг ажылдарын оларга күөсөн. Калбак билгинг тракторист-машинист аттыг аттестадын өөренкичтер да-раалаштыр ап турганар.

— Өөредилге дөң четирдиге, — деп өөренкичтер чугаалап турганар.

— Чорук чогу, ажыл-иш бүдөр болуп деп, башкылар өөренкичтеринге харылап турганар.

Училище дооскан аныг тускай эртемчилер шунту колхозтарга барып ажылдап, бедик дүжүг дөң демисежирлер.

ЧУРУКТАРДА: эки дооскан өөренкичтер № 1—С. Хуурак, № 2—В. Алексеев, № 3—И. Коротаев, № 4—В. Старченко, № 5—Н. Юрков, (оң талазында) С-4 деп комбайнныг шийчедикшиниң талазы-биле шыгалда дужаан тур. № 6—К. Куллин руль артыга олуруп алган, шыгалда дужаары белек болгаш хөдүгү-дүр деп чугаалап тур. № 7—Күдөр-оол Чоода Сарыгын өөрү четкилей манап турар.—Башка дужаалы—деп, олар айтырганар.—Бешке деп, Күдөр-оол харылаан. № 10 училищениң директору эш Шинигин (оң талазында) калбак билгинг тракторист-машинист деп аттын дипломын тысып турары.

Фото С. Феоктистовуу.

Күш-хүннеринде немелде төлевирлер

Эрлин районда «Чаа орук» колхозтунг баштаар чери эрткен көдөз ажыл-агый чымында бедик көргүзүлгелер болган колхозчуларга немелде төлевир тымыскан. Дамба—7, Шырап биле Сотпа оларга 5-5 хураганнарын тымыскан. Сенитилгени эки хандырганы дөң Дамба—80 кг,

Дүндүкө—40 кг эгити; хөй сүт саап алганы дөң Хандымаага—112 литр, Чамалаа—80 литр, Бойлаага—50 литр сүтү; хөй дүк кыргын алганы дөң Б. Сотпа, Д. Емчир оларга 10-10 кг дүтү берген.

С. КОМБУ.

Мергежилдиг ойнааннар

Областын национал театрынын артистериниң иши болгаш эстрадал ийи бөдү Токму районга оон көргүзүп чораллар. Олар район төвүнге болгаш колхозтарга «Алдаага мыагтар» деп шийин база «Боолуг кижиге» деп шийин үндүрүп кончук эки көргүскенер.

«Боолуг кижиге» деп шийде В. И. Ленинниң ролун артист Намараа, Шадринниң ролун артист Өзөй-оол олар күөсөйп турда көргүчүлериң уаг сонгудалыг диймиттиг алыш чазакшыкчылары илестирген. Ол бөдүктеринг еске-даа артистери мергежилдиг ойнаанар. И. ДАРЫЙГИ.

Бистин тускай эртемниг кадрларывыс

Чыл школазынн директору Бомандирин, башкы Белек-Баяр, Сүт-Аксы ортумал школазынн директору Шөөн, мыа башкылар Каткова, Монгуш Александра, Сиюна. Сүт-Хал школазынн башкылары Ламаш-оол, Папка, районун мал эменгезиниң эргелекчиси Краснон, тракторист Сержий-оол, комбайнер Комбу-оол оларын маңаа олапал демегелерге чугула.

Чоокта чаа болуп эрткен улус судтарыга сонгудалар үстүндө тускай эртемчилерде 288 кижиге агитаторлар болуп ажылдап база сонгуда кампаниязынн организацияг демегелеринге эки киришкенер. Олар оон улаштыр ам СССР-ниң Дээди Советинге сонгудаларга белеткелдер ажылынга кирип туралар.

Районунг кижиге эменгезинде көл эмчи эш Сизик эменер тускай эртемчилер. Чон эш Сизикке эки бүдүрөөр. Оң ажылчы чонга дыка эвлек. Аараан улустунг чаалгаларына ол кандыг-даа телерде барып турар.

Эменге ажылдакчыларынн ажылга мергежил болгаш политиктиг билгени бедидеринге доктаамал сагыш салын, оларынн семинарларын, чөвүлөл хуралдарын үргүзүп чымылдыр, чөптү негелелерин дыйвангыры-биле шийтирип турар.

Сөзүгү үдө азыг кижилерге болгаш божуур нелерге улам-на таарымчалыг байдалды эменге черинге тургузар дөң эш Сизик чүдүлүгүг ажылдаан. Эменгезиниң азыг улус чытырар уаг бажынынн тудуун хуусаа бетинде, Октябрьынн 40 чылмын байыралагыга уктунтур доозарын болгаш ажылдакчыларынн организациястаан. Эш Сизик бөдүнүг инициатива-биле эменге ажылдакчыларынн 2 аал ишти чүрттаар бажынын, бир ма-ныга тарамынн тудуун чоруткан. Эменгезиниң эрги бажынынн халамынн даштын коллективтег шөф күжү-биле шугактуралаан. Бүгү чоруттуган тудугуларын болгаш сетелгелерин күрүгө өр-

тө-биле санарга 28700 рубль ажыл чоруткан, оңу улусчу арга-биле (шөф-биле) чорудуп белгенин ачылыга чүгө 12 муң рубль чарыгаттыган.

Эрткен ажыл-агый чымынын күтүвүндө эш Сизик эменге коллективниң ажылдакчыларынн колхозтарга дузалар шөф ажылдарын эки организациястаан. Оон мыа Адаан-Мадыр көдөз Советке кижиге «М-нелгенин беш өрөз бажынынн тудуунга дузалар шөф ажыл чоруп турда, — бистин уаг эменгезинг мыа кертпип, чөптү турарыг көөргө, Боолуг мастер кижиге ийин, моонар! — деп, колхозчу коммунист Тас-оол эш Сизикке хамарыштыр мактап чугаалаан. Эш Сизик област болгаш район Советтериниң депутатты, райкүөсөйүгү баштаар чери-биле хүн-бүрүгө ажыл-ишчи харылаалыг ажылдап белгенип. Чаа школа ажылдагы кирген.

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхозтунг баштаар чери-биле хүн-бүрүгө ажыл-ишчи харылаалыг ажылдап белгенип. Чаа школа ажылдагы кирген. Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

тө-биле санарга 28700 рубль ажыл чоруткан, оңу улусчу арга-биле (шөф-биле) чорудуп белгенин ачылыга чүгө 12 муң рубль чарыгаттыган.

Эрткен ажыл-агый чымынын күтүвүндө эш Сизик эменге коллективниң ажылдакчыларынн колхозтарга дузалар шөф ажылдарын эки организациястаан. Оон мыа Адаан-Мадыр көдөз Советке кижиге «М-нелгенин беш өрөз бажынынн тудуунга дузалар шөф ажыл чоруп турда, — бистин уаг эменгезинг мыа кертпип, чөптү турарыг көөргө, Боолуг мастер кижиге ийин, моонар! — деп, колхозчу коммунист Тас-оол эш Сизикке хамарыштыр мактап чугаалаан. Эш Сизик област болгаш район Советтериниң депутатты, райкүөсөйүгү баштаар чери-биле хүн-бүрүгө ажыл-ишчи харылаалыг ажылдап белгенип. Чаа школа ажылдагы кирген.

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

Бора-Тайга ортумал школазынн директору эш Эдиг-оол ол хулаагезин эки күөсөйгөн, школа коллективин болгаш ада-илерин өөредилге-кижизилгелерг ажылды улам экиликтеринче организациястап турар. 160 олуртук чаа школамын 1957—1958 өөредилге чымында ажылдагы килер дөң оон тудуун дүргедилеринге директор эш Эдиг-оол болгаш башкылардан эштер Дукина, Разренова олар идеялыг кирип, «Коммунистиче хереле» колхозтунг баштаар чери-биле хүн-бүрүгө ажыл-ишчи харылаалыг ажылдап белгенип. Чаа школа ажылдагы кирген.

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

Школа коллективни колхозтунг ажыл-агыйныга эки дузалалыг келгенин көдө Совет мактап турар. «Коммунистиче хереле» колхоз районда мурнакчы ажыл-агыйларынн бирээ. Эрткен чымын күрүгөгө дужаар эгити 100,3 хуу, сүтү—157, дүтү—112,6, таранын—138 хуу күөсөйгөн. Ол бүгүнүгү школа коллективте бөдүнүгү база чедикшинери деп санады

М. ДОРЖУ.

Сүт-Хал райкүөсөйүгү даргазы.

ОБЛАСТЫН МАЛЧЫННАРЫНДА

Колхозтарда мал оолдашкыны

Барыш-Темчик районун «Совет Тыныч» колхозунун койлары массалык-биле төрүп турар. Январь 20-ге чейин төрөөн 1025 хой, өшкүдөн 1031 чаш төлдү алган. Малдың төрттүгөнө чаш төлдү менди доруктурар дээш, моон сонгаар-лаа төрттүгөн чаш төлдү бүрүн камгалап алыры дээш малчынар күнө-нишкенин ажалдап турар.

М. ЧУЛДУМ.

Танды районда «Межегей» совхозтун Кара-Булуң сүт-бараан фермазында 14 үдө 95 инек төрөөн. Кара-Бүрөөдө хойжу Ч. Сарыгаарынын коламында 67 хой хураганнаан. Чаш бызалары, хураганнаары ажаап доруктурар чыгып кажааларыны камгалап болгаш моон сонгаар-лаа немешен чаш төлдү бүрүн камгалап алырыны доу аргаан бар.

Т. ТАЖЫ-САМУУ.

Бай-Тайга районун «Мурнакчы» колхозунун хойжулары бо чыдын төрттүгөн чаш хураганнаары менди ап турар. Чижээ, мурнакчы хойжу Серот 99 хойдан 101 хураганна, эш Бадаан 59 хойдан 61 хураганна алган. Ол ишкеш өскө хойжуларын колданарында хойлар массалык төрүп эгелей берген.

ССРЭ-нин Дзеди Советинге сонгудаларнын хурунге алдыр кылдыр социалык чарышка кирбешкен, хойжулар малдың чаш төлдү бүрүн камгалап алыры

дугайында түс-түс күжөөлгөсүн ап турар.

Хойжулар чагыткан солуннарын улуу оолдашкыны чокка ап турар болгаш партия организацялымын агитаторлары оларга бекесаларын, солун номчулганын чорууду турар.

Х. САЛЧАН.

Чаа-Хөл районун «Найырал» колхозунун хойжуу Т. Хуураң кыштын берге үшөндө малдың чаш төлдү менди камгалап алыры дээш чүткүдүгү ажалдап турар. Ам үдө оон каламында хойлардан 295 хой хураганнаан. Ынча хой хураганнаары ажал-ишке кынамап хойжу дүң-дүң чок хүлөп ап, ажаап, азырап турар. Ол ишкеш хойжулар Т. Сапир 165, Дүкүт-Хуураң 130 хураганна инитиниң малдыга немен алганнар.

Н. НАМАЙ.

Току районун «Май бири» көдө ажал-агыл артелин хойжулары ССРЭ-нин Дзеди Советинге сонгудаларнын хүнүнге чедикшииниң ужуражырын бир кол чүдү малдың чаш төлдү менди камгалап алыры болуп деп санап турарлар. Хойжулар Сөвөк, Шанмыржы, Сержи оларнын каламында хойлары массалык-биле оолдап эгелөөн. Чоокку хүнүрге чейин бо үш кодага 156 хой төрөөн, оон 164 хураган менди алдыган.

С. САРЫГ-ООЛ.

Кызымаккай малчын

Өвүр районун «Коммунистиче орду» көдө ажал-агыл артелин колхозчүзү эш Биче-оол мурнузда бээр инитиниң маа ажалына ажалдап келген. Эрткен чылда ол бодунуң ажаап турган хойларынын бирээнден-не 2 кг 800 грамм дүктү кыргып алган. Оон ажалгазына турган хойларнын күш-дегени баксыраваан, чүте дөөрге, оларнын одар ажалгазы эки организацятынган болгаш хой-

лар кажаалар-биле хандырттыган. Хойжу Биче-оол ам эгелеп төртүр 305 анык өшкүдөрү менди кадарып турар. Оларнын дегени сөөгү үге чедир-ле ортумактан өрү семис күштүгү. Өшкү бүртүздөн чаш анайын чидирг чокка камгалап алырыңче ол улуз кичээнгейин салып турар.

О. БАЗЫР-ООЛ.

Кызыл АТЭ-зынын чолвачыны Сат Салчак бодуруга планын бүтүсөдүр дээш кызымак ажалдап турар. Ол эрткен чылга бодуруга планын 166 хуу бүтүскөн. Ам ССРЭ-нин Дзеди Советинге сонгудаларга алдыр кылдыр күш-ажалын чедикшиинерин ужуражы дээш социалык чарыштың бедтвен хүдөөгөн алган ажалдап турар.

Чурукта: Сат Салчактын автомашиназынын техниктиг хынаадамын көрүп турары.

Фото С. Феоктистовуу.

Редакцияга ЧАГАМААР

Ол четпестер узуткаттынган турар ужурулуг

Будуругени эргелеп башкаларына ажалчы чоннары кыриштериниң чугула хевирлериниң бирөөн, коммунизм тургүзүшкүнүнү шыгарттыган арга-зы болуп социалык чарышты удурурун, чарыштын мурнакчыларынын дүржүлганын нештередирин Биш-Тем районун Туран райдеттур комбинатынын профивеле комитети багай боттадырып келген. Ол комбинат эрткен чылын Шагаан-Арыг райдеттур комбинаты-биле социалык чарыштын керезин чаргап турган. Оон күтүсөдөин бот-боттары кынамап болгаш түнөсүн-даа үндүрбөөн. Ол дугайын будуруга чөвүлө хураганна-лаа чугаалашпаан. Шагаан-Арыг райдеттур комбинаты-биле чарыштың бис дээр дугайын комбинаттың чымык ажалчынары бекен билбес болган. Чүте дөөрге ону чүте кызым бөдүккө чугаалашкан турган.

Дирекция чери партия, профивеле, комсомол организацялары-биле ажалчы харылаа чок ажалдап келген. Директор эш Хомяков бугу-ле ажалды чүт-

ле бодуну-биле, чагырып-дужаарынын аргазы-биле чорударын колдадып келген. Бир өвөс будуруга участоттарына жас-са-политиктиг ажалды ажал-агылгы со-рулгалар-биле эки холбаштырып тургус-кан турган болза, будуруга чедикши-нери улам-на бедик болган турар ийиң — Эрткен бугу чыл дуртузунда хана солун үмкөн, партия, профивеле организацялары план чок ажалдап келген. Ажалчынар ортузунда бекесалар, акция номчулгалары чорувайн турар. Ышк бекеткединиң участотунда ажалчынар уаус сугтарына сонгудалар дугайын ол сонгудалар ийи холгаш болуп деп турда дынаан — деп, ажалчы эш Семия чугаалап турар. Масс-политиктиг ажал ам-даа өкшөжөйүн турар.

Чагыс талаан, чүгө чагырып-ду-жаарынын аргазы-биле ажалдаары чедикшиинерин быжыг үдөсүнни турту-зун шыдаас дээрин комбинаттың дирек-цияы билер ужурулуг.

В. ШУТЯЕВ.

Ындыг четпестерге эптежир аргажок

Өвүр районун Солчур көдө Советиниң (даргазы эш К. Сагы) ажалында организаця эвөс чоруктун тодаргай факты-лары илереп турар. 1957 чылдың көдө ажал-агыл, бот-оолаа үндүргөсүнүн болгаш страхование чымыдамын планын 40 чылдын январьга чейин ол көдө Совет күтүскөн. Илангы көдө ажал-агыл үндүргөсүн 918, мал страхование-зын 12000, бот-оолаа үндүргөсүн 3467 рубль чейин хавырттынаан. Үндүрткел хавырылганын, талазы-биле үчүттү көдө Советтин секретары эш Чажы-оол Соян дык савдаргай байдалче

кирген. Ичангаш үндүргөсүн болгаш страхованиени төлөөн азы төлөөн кижилерин дугайын доран оон билеп алыры дык берге.

Культура-чырыдышынын албан черле-риниң ажалы база-ла өкшөжөөн. Көдө клуб оттулар ийи-биле хандырттына-нынан ийи библиотека ажалдайын турар. Эмнелге чериниң оттулар мажы база чок, ийи экиер донуп турар. Шко-ланын оттулар кургап кыжы төнгө. Ки-чөөдөр чорудары бергенде турар.

Д. ДАЛАЙ-ООЛ.

Ажыл аъттарын кажаа-биле хандырап

Танды районун «Тинделге» көдө ажал-агыл артели үндөдөдөгөсүн бээр он чыл чедип турар болза-даа ажал аъттарынын кажаанына амга чедир чедикшөөн. Колхозта 780 баш чыгы мал, оон иштинде 160 баш ажыл аъттары бар. Ам колхоз төвүнө усаалыг ийи бүтү-рүкчү аскыры азырап, 30 ажыг баш ажыл аъттарын ийи-бүтү ажалга ажал-дап турар. Бо маллар шала туткан ийи кажаанына сооткан чаглактанын турар. Чангыс ай аът кажааны чогууну хара-зы-биле хомут кургадыр, аът деригелери салыр чер база чок болуп турар. Оон ужу-рудан колхозтун хамык аът деригелери-шанаа, терге, хомут, дуга, седелка, шдеп

болгаш өскө-лаа чүддөр түс-түс колхоз-чуларынын холунда тарай берген, олар ону хуузуна өчүзү-биле демей ажал-дап турар апарган болгаш колхозтун ажал аъттарын таварышкан-на киж и туруп эдилеп турар таварышгалар хой. Бо бү-түгүн түнөсүндө колхозтун ажал аът-тары ажал арган болуп турар.

Колхоз баштаар чери ажал аъттары-нын ажалгазын хайгааралды салып, аът деригелерин ажалгазына коруу-чурумну туртузуп, ажал аъттарына таар-ымчалыг кажааны тудар дугайында хем-чек алыры чугула.

Д. ЧЫЛБАН.

«Шынның» материалдарының изи-биле «Чамдык кыштаглар септеттинмээн»

Мымдыг эге-биле Барыш-Хемчик рай-онун «Комсомол 30 чымы» колхозунун кыштагларында чамдык кажааларын, эң илангы шөөр малдын 4, бода малдын 3 кажааларын, малчынар Лопсан, Эртин, Дивек оларнын кыштагларынын септеттинмээн, хаван күш кажаалары-нын чымылдаттынамын илереткен көр-респондентия «Шынг» парлаттыган.

Барыш-Хемчик райкүсөмонун дар-

газы эш Тамдын-оолдун редакцияга ды-настаны болза, ук көрреспондентияны колхоз баштаар чериниң, колхозта партия организацямын каттышкан хуралына чугаалашкан, мал кыштагаларынын чы-дестерини узуулар хемчегерин ал-ган, септеттинмээн кажааларын септеп, чымылап кылган.

Хаван, күш кажааларын база чымы-лаан, боос инетерин тускайлап үскөн.

Эзугаар көрдүгөн хүннерин, ажаа чугаа-лажыр айтырыглары өскертп чорук де-путаттарнын сессияларга иленкейлиг кыжыр чоруун шалтыктап турары тодар-гай. Ол ишкеш райкүсөмон хуралдарына чугаалашкан айтырыгларынын 61 хуузу пландан дашаар болган.

Район Советиниң депутаттары Жереб-цова, Дорат, Малдыр, Адам олар боттары-нын сонгучуларына өчүдөн кылды бербей, олар-биле журажышкын хү-нерин организааставайн турарлар. Район Советиниң көдө ажал-агыл талазы-биле доктаамал комиссиядан өскө комиссар-лар (даргалары депутаттар Дорат, Күлз, Бадаан-оол, Чамый) инициатива чок ажал-дап, боттарынын хуралдарын бекен чымы-дырайн турарлар.

Үндүргөн шийтилериниң күтүсөдөин хынаар болгаш чер-черге организаастаар ажалды райкүсөмонун кидистер эрге-лекчилер чептес чорудуп келген. Олар көдө Советтерге ийи-чангыс баргылаан-да ажалды ханымынче кирбей, органи-заастаар ажалда эки дуалашпай, дүвү-дөш-биле чоруп турарлар. Районун ийи эмнелгениң эргелекчи Андрей ийи чыл дуртузунда Мургу-Аскында, Ма-ген-Бүрөндө болгаш Кара-Хыде эмнелге пункттарына барып көрбөөн.

Көдө Советтер даргаларынын болгаш секретарларынын дуржулга солчур сеин-нарлары организаастаттымайн турар. Райкүсөмонун көдө Советтер ажалына удурулганын өкшөжөөн турарынын дугайын чамдык көдө Советтерниң чеп-тес ажалы база херечилеп турар. Каргы көдө Совет (даргазы Очур-оол) сессия-

ларнын денгелин дык кудулаткан. Ол эрткен чылын сессияларын чүгө ийи кат-тап чымылган. Тээни, Каргы, Кара-Хөл көдө Советтер сессиялар чымылдары-нын хуусааларын болгаш ажаа чугаа-лажыр айтырыглары үргүчү өскертп, депутаттарнын иденейин кудуладып ту-рарлар. Тээни, Бай-Тад көдө Советтер (даргалары Чамый, Чимба) колхозтар даргалары Адыбай, Бомбу оларын тараз, ситен ажаап алышынынын дугайында иленкелерин калды-да хыналда чокка, өзү барымдалаан дынааннар.

Шийтилериниң күтүсөдөин органи-заастаары чедикшиинериниң үдөсүн боду-рун Кызыл-Дар көдө Совет (даргазы Онгай-оол) утуп турар. Ол Советтин сессията шкөланың оттулар ийи бекеткеди-нин дугайын ийи улаа чугаалашкан тур-ган, а үндүргөн шийтилериниң күтүсө-дөин күтүскөм боду багай организаастаа.

Ажалчы чоннары хуралдарын чымы-дырып турарынын улуз ужу-дулазын чамдык көдө Советтер чедир үдөсөйүн турар. Оон түнөсүндө, колхозчу суур-ларын арыт-шеверин, ногаачыдылгы-нын, оруктарынын болгаш көвүргүлериң септелерин өкшөжөөн хемчегер дык чептес чоруттунган. Эрткен чылын хэ-маатыларынын күтүсөдөин, дүк дужаа планларынын күтүсөдөин, үндүргүлөр чымылдары дык жокудаан.

Көдө Советтерниң ажалы «РСФСР-ниң ажалчы чоннар депутаттарынын Көдө Советиниң дугайында» чаа Дүрүмүн негелдеринге дүштүр өдө тургузары райкүсөмонун ажалында чептестерини шийтирилди-биле узуулары чугула.

О. СИРИН-ООЛ.

Чурукта: Тес-Хем районун Самгаалай сугра уруглар аселинне. Фото С. Феоктистовуу.

Бистиң календарывыс

БОЙДУСТУҢ ЫРААЖЫЗЫ (М. Пришвинниң төрттүгөненинден бээр 85 чыл болганынга)

Орус совет чогаалчы Михаил Михайлович Пришвинниң төрттүгө-ниңден бээр февраль 3-те 85 чыл болуп. Ол 1873 чылда Орлов гу-бериязынын Ельи хоор-банынын чанга салды-жы кижини өг-бүдөсүн-дө төрттүгөн. Маркс-сич бөлүмнөргө кир-жилгези дээш туттуруп бажынаткан болгаш оон соонда даштык чурттаже чоруй барган. Лейпциг университетинге агрономия талазы-биле дээди эртемни чедип алган. Россияже эеп чы-нып келгеш агроном болуп ажалдап турган. Чуртун сонгу таламы районнарына чадап аян чоруп кылып чоран. Кочуру эвөш шийкилет-тинген Сонгу чүктү амдыралын хайгаар-раанын түнөсү бол-ган «Хюослаан куштар-нын булуңуна» деп бири ном дээр орустун географтыг нитилел-ини чингис кижигүнү-ге сонгуттурган.

Эрткен бижээн «Кол-лобо» (1906 чыл), «Ка-ра араб» (1911 чыл), «Аллар» (1914 чыл), «Белкыш» (1914 чыл) дээш ишкеш өскө-лаа чогаалдарында хол дег-бөөн бойдушту. Кыдыг Сонгу чүктүн мунгаш-лары арыларын рево-люция мурнулаагы Ка-захстаннын хошдарын, Крымнын дагалары бол-гаш шынааларын кижил-дерини каянар көрүп билеп турарын дам-чыштар оларын чагай сеткил сагышын илеретип турар.

Пришвинниң тала-ны Октабрынын со-циалык Улуз рево-люциянын соонда улам чечектелген. Шаа-дагы чүдөдөр болгаш «Хюослаан куштарын» кайгамчык булуңу ал-ган мактаарындан чоор-ту адырып, херек кы-рында бар болгаш бол-ган чүдүлү социалык реализмниң өзү-биле көөр аларган. «Каше-тин илбирез» деп ав-тобиографиялыг рома-нында 19 дугаар чүс чылдын 80—90 чылдарынын үдөсүндө амды-ралын байдалдарга чогаалчыны үлө-бол-алыны каянар хевир-леттинип келгенин көр-гүзүп турар. Бойдуштун амдыралын көргүзүп турар «Берендениң бу-лактары» (1926), «Бой-душтун календары»

(1925), «Анчыларын тоокулары» (1920—26), «Арыг дамды» (1940—43) деп чымылдар болгаш «Хунуа шыг-жавырлары» (1945), «Мөөн корабльдер» (1954) дээр тоожу тоол-дар дээр ишкеш кай-гамчык чогаалдары ол бижээн. Шап ол чогаалдары Пришвин кижилерин сагыш-сеткилин, ыла-гы уругларынын чан-чыларын, дийриг амы-таннары болгаш үнүш-терин кайгамчык эки билери-биле көргүскөн. Оон бойдушту чуруп бижип турар ажалы бай-лак болгаш чараш, Со-вет Эзу-чурум үдөсүндө, бойдушту чаартып, чо-гаалчы ажалды кыдыр-турар кижилерини кы-зыгаар чок өөрүшкүзүп болгаш чараш чагайын чогаалчы ханымы-биле меледер билген. Пришвинни хей-хей чогаал-дары совет литерату-раны алды эртиненге кирген. Пришвинни чо-гаал ажалы М. Горь-кий улуу-биле үлөөн.

Михаил Михайлович Пришвин 1954 чылда мөчүн.

М. ПРИШВИН.

УРУГЛАРГА РАССКАЗ

Вологда хемнеп Сухона хемче өкшөдөрүн кирип ора аңчылар иш-каш ол кайгамчык черлерин ма-гадамыс. Казан-на бир шалда ажаа чараш чагай арыг турган болза, ыччалаа-даа ону шаанда кезип каапкан. Хүн херелинге чаттыган хөрүң чингис-биле шыптыган, оон соонда кара шаран үнүп кел-геш, бодунуң өлөөндө чидгити чок кылып каан. Ол чериниң ийи-мадына кара шаран чүс чыл чедир чурттаар болгаш улуз ийиштар ишкеш хемчөөдүгү кылдыр өлө бээр. Оон чүт-хөө сугар хаваржа-чыгаштар кылдыр шуугайлар бе-лур. Шараннар арамында стол, сандайлар кылырныга херелеттин чорудураар үнүп турар. Бо ки-жи эрттип болбас шабалаарың чериниң сан-түңү билдирмес көчү-гөстөрине ийи-бүтү породамын өмгөжөк хей өдүрөктөр чымыган.

Шабалаарын ситен кезер өмгө-дөк халымынарына чаксаар куштар тургалжый бээр, а кушкар калбаа-биле ужуп чоруй баарлар. Вологданын аңчылары күзүгүп кел-генде байдарка (балыкчыларнын чик хемин) хевирлиг көчүчү чик хемжөгөстөрлүг чоруттарлар. Ло-нар черинге чадырларын эң-не бө-дүн болгаш эки кылдыр кымып алырлар: чингезеж маштарын ча-

дырандыр тургускан, ону шынаа ситени-биле ишп алырлар. Вологда биле Лежа хемнерин Сухона хемче каттыжып кирип чыдар черлериниң аразы көвчүт чөөк болганында харуга хемнер үдөсүн көстүп кээрлер: Вологда, Лежа болгаш Сухона. Бис ажаа ка-ра куштар ажап чоран Вологда-нын атыг-сурагалы ийи аңчыла-рына уураштымыс. Оларнын ба-рези Вологдада вокзалда поварап турар. Ол анык-даа болза көңүс дүлөй. Өскө аңчы кайы-ла бир бү-дүргө черинге кирип калгып ишкеш сагынындар, пенсия ап ту-рар. Барактарындан шуут чарыг-ган болгаш чүтү-дө көрбөс, ыч-чазажок кулаанын дынааныгыр кайгамчык. А дүлөй поварын ка-раанын өскүзүп кедерге. Көвчүт дынааныгыр болгаш караа көсүк ки-жи негетинер кара-күш анва-рына ол ийи каттыжып алганнар. Чамыкта бары-ла карыгылай бергенде боолаар ужурга таваржыр. Демги ийи киж каттыжып алган Вологдага туруп көрбөөн чангыс анымыр өвдөлгөн тургузуп алган-нар: олар эрткен чымы тургалжып турган бөдү кара-куштарга тавар-жып келгеш, харуга алданын адырлар: чингезеж маштарын ча-

дырандыр тургускан, ону шынаа ситени-биле ишп алырлар. Вологда биле Лежа хемнерин Сухона хемче каттыжып кирип чыдар черлериниң аразы көвчүт чөөк болганында харуга хемнер үдөсүн көстүп кээрлер: Вологда, Лежа болгаш Сухона. Бис ажаа ка-ра куштар ажап чоран Вологда-нын атыг-сурагалы ийи аңчыла-рына уураштымыс. Оларнын ба-рези Вологдада вокзалда поварап турар. Ол анык-даа болза көңүс дүлөй. Өскө аңчы кайы-ла бир бү-дүргө черинге кирип калгып ишкеш сагынындар, пенсия ап ту-рар. Барактарындан шуут чарыг-ган болгаш чүтү-дө көрбөс, ыч-чазажок кулаанын дынааныгыр кайгамчык. А дүлөй поварын ка-раанын өскүзүп кедерге. Көвчүт дынааныгыр болгаш караа көсүк ки-жи негетинер кара-күш анва-рына ол ийи каттыжып алганнар. Чамыкта бары-ла карыгылай бергенде боолаар ужурга таваржыр. Демги ийи киж каттыжып алган Вологдага туруп көрбөөн чангыс анымыр өвдөлгөн тургузуп алган-нар: олар эрткен чымы тургалжып турган бөдү кара-куштарга тавар-жып келгеш, харуга алданын адырлар: чингезеж маштарын ча-

Редантор Н. С. ШОГУ.

БАЖЫҢ ЧЕЧЕКТЕРИ

Чечектер боттарынын өнү-биле карактары өөртүп, чагай чыды-биле халдыкымды өскүдөр, бажың иштин каастап турар. Ыччалаа-даа таала-лды чүткүчүшкөөн, калыкымды дугайын утуп, сонгаар карактары үнүштер-биле дугаап болбас. Үнүштерге чырык херек-ле, ыччалаажок кижилерге, илангы уругларга ол онка чугула.

Өрөөл иштинче хүн херелин кирерин шалтыктап болбас. Сонга кастымыга бир-ийи кезек бичи үнүштерин: кытук, примуд, гландия, герань дег чечектери, лимонун бичи сыптарыны тургузуп болур. Гераньнын улуз сыптары, озаар, флюкс ишкеш улуз үнүштерин хүн херелин дугаавас кылдыр сонгаларын жажымынга тургузар херек.

Улау сагаларда олурган чечектери хүн херелин тургускан херек чок. Кезип каан букет чечектерин сонгага салбайн, стол, этажерка кырынга сал-за эки.

Өрөөл иштиниң кижилер удуур черлеринге улуз үнүштер тургуспас херек.

Тыва областың санитар-чырыдышынын бажымы.

О. СИРИН-ООЛ.

Организацячы ажалды улам күштөлдирер

Ажал-агыл, культура тургузушкуну-нун амдыралчы айтырыгларын башка-рар болгаш шийтирээр, масса-биле харылааны улам быжылгаар талазы-би-ле ажал эки ажалдап турар көдө Советтер Бай-Тайга районда бар. Оон чижөөн Шуй, Кызыл-Дар, Бай-Тад көдө Советтерин алап болур. Олар сессиялары док-тааттыган хуусаада чымылдыр, оларга болгаш күтүскөм хуралдарына амдырал-чы айтырыгларын үргүчү чугаалажып, шийтилериниң күтүсөдөин организа-астарын улам өкшөжөөн турарлар.

Райкүсөмон болгаш көдө Советтер чер-чер Советтеринге сонгудалар бол-гандан бээр сонгучуларынын чагыларын бары-ла 80 хуузу күтүсөкөнөр Илангы Каргыга малдың улау турганы-нын бидинейин турган чымылдан то-даргайлаар. «Малчы» колхозту будуру-чу кошкарлар-биле хандырап, Кызыл-Дар шкөланын улагулар тудар, Кара-Хыде бо-жула бажынын болгаш турум кыноу тургузуп бээр дугайында болгаш өскө-ла чугула чагылар күтүсөтингезе.

Чер-чер Советтериниң хей-хей депутат-тары сонгучуларынын идеялин күтүсөдөр дээр база-ла чүткүдүгү ажалдап келгеш-вер. Район Советиниң 35 депутаттарынын 25-жи, көдө Советтериниң 119 депутат-тарында 90 депутат округтарынын сон-гучуларында депутат ажал-чорудула-зынын дугайында өчөттөрүн кылып бергелөөн. Шуй көдө Совет (даргазы Чамый) депутаттар-биле болгаш актив-биле ажалды дээр тургускан. Ол көдө

Советтин депутаттарынын барык шунгу-зу боттарынын сонгучуларына үргүчү ужуражып, чонунч негелде-дилеге-ларинге дынааныгыр болуп ажалдап турар-лар. Район Советиниң депутаттарынын аразында Байдо, Эрес-оол, Санчай-оол, Шуй көдө Советтин депутаттары Биче-оол, Кудурунай, Делбин, Төөл суур Со-ветиниң депутаттары Х. Адыг, К. Долгар олар болгаш оон-да өскөлөр эки ажал-дап турарын чон мастан турар.

Моон-биле чергелештир Советтерниң ажалында ам-даа узуткаттымайн турар четпестер хей болуп турары чажыт эвөс. Район Совети, оон күтүскөм (даргазы эш Ангырбан) организа-астары ажалды ам-даа чогуур денелге өдө